

În zilele de 9 și 10 mai 2022, Departamentul pentru Politică de Apărare, Planificare și Relații Internaționale al Ministerului Apărării Naționale, împreună cu Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară au organizat conferința cu tema „The Wars of Independence, Diplomacy and Society. New Perspectives and Approaches on the Great Eastern Crisis 1875–1878”. Au participat cercetători civili și mai ales militari din statele implicate sub o formă sau alta în „chestiunea orientală”: Marea Britanie, Germania, Austria, Italia, Serbia, Bulgaria și România plus Republica Moldova. Din motive exterioare cadrului științific nu au putut fi prezenți și cercetători din Rusia, care ar fi lărgit cu interpretarea lor orizontul de înțelegere a subiectului.

Inițiativa organizatorilor ni se pare binevenită, în condițiile în care în ultimii ani în *mass media* s-a vorbit despre ziua de 9 mai mai mult ca despre ziua Europei decât a independenței de stat a României, deși cele două nu se exclud din punctul de vedere al semnificațiilor politice contemporane. Cu atât mai nefericită ni se pare decizia Parlamentului de a sărbători independența în data de 10 mai, sacrificând astfel adevărul verificabil în favoarea unor considerente fundamentale teze sau de oportunitate (adică din dorința de a nu o mai sărbători la fel ca în timpul regimului comunist – pe 9 mai –, de a o lega de ziua monarhiei (mai puțin probabil) sau, eventual, de a o separa de Ziua victoriei care se celebrează în Rusia tot în data de 9). În realitate, independența a fost proclamată la 9 mai 1877, prin declarația lui Mihail Kogălniceanu, care în calitate sa de ministru al Afacerilor Străine exprima formal poziția oficială a statului român în problemele referitoare la statutul juridic internațional și la relațiile externe ale țării. La 10 mai, de ziua monarhiei, exista obiceiul ca demnitarii statului să-l felicite pe domn. Cu această ocazie Mihail Kogălniceanu i-a comunicat lui Carol I că a devenit principele unei țări independente, dar a fost vorba pur și simplu despre o informare, nu despre o cerere de ratificare a declarației din ziua precedentă. Sunt lucruri clare, documentate, complicate însă pe fondul alocării de sensuri politice partizane cu relevanță polemică în prezent.

Am înregistrat și cu acest prilej cuvântări eminamente politice, care, în contextul războiului din Ucraina, au insistat asupra amenințării rusești în zona Mării Negre și asupra solidarității euroatlantice împotriva agresiunii. Vasile Dîncu, ministrul Apărării Naționale, evoca de pildă în discursul său „iluzia periculoasă a neutralismului”, vizându-i probabil pe aceia care se exprimă în favoarea unei atitudini mai reținute a României față de Rusia. În același registru al preocupărilor de actualitate s-au mai pronunțat și alți vorbitori, dintre care îl amintim numai pe Iulian Chifu, consilier de stat la Cabinetul primului-ministru.

Comunicările propriu-zise (științifice) s-au grupat în linii mari, potrivit tematicii, în două categorii: comunicările care prezentau chestiuni de ordin politic general și cele concentrate pe aspecte militare circumstanțiate. Dintre primele menționăm comunicarea lui Holger Afflerbach, din Marea Britanie, *The Near Eastern Crisis: Great Power Crisis Management during the Oriental Crisis between Strategic Interests, Humanitarian Agendas and Public Opinions*, interesantă prin faptul că a introdus în ecuația motivațională a crizei orientale, pe lângă interesele guvernamentale, și factorul opiniei publice, relevant într-un regim parlamentar precum regimul britanic, respectiv pe a lui Christian Ortner, din Austria, *The „Oriental Crisis” and the Habsburg Monarchy 1875–1878*, pentru modul clar în care a expus resorturile politicii habsburgice în Balcani, având ca moment de turnură semnificativă anexarea Bosniei-Herțegovina în 1878. Dintre celelalte, ni s-au părut de asemenea interesante comunicările lui Dalibor Denda, din Serbia, *Serbian Army during the Serbian – Ottoman Wars (1876–1878)*, din care am aflat lucruri pe care nu le știam despre organizarea militară a Serbiei și în particular despre sistemul miliției populare existent atunci, respectiv Mihail Simov, din Bulgaria, *Russia Prepares for War – the Military Intelligence Perspective*, care s-a ocupat de un capitol mai puțin tratat în istoria războiului din 1877–1878 (mai puțin tratat în România, ca să fim exacti), și anume pregătirea informativă a confruntării directe, inclusiv din punctul de vedere al cunoștințelor topografice referitoare la terenul de luptă sau la cel de înaintare a trupelor.

Ca de obicei în astfel de ocazii, nu toate comunicările au fost la fel de ofertante în privința temei abordate sau la fel de bine elaborate sub raportul argumentației. Spre exemplu prezentarea lui Valentin Burlacu, din Republica Moldova, *The Russo-Romanian-Turkish War of 1877–1878: Historiographical Aspects*, ne-a făcut impresia unei înșiruii fastidioase de locuri comune, ca să nu spunem de platitudini. În ansamblu, însă, nivelul conferinței a fost unul mai curând bun, cel puțin dacă avem în vedere comunicările din data de 9 mai. La mesele rotunde care s-au desfășurat a doua zi nu am participat, așa încât nu formulăm nici o apreciere.

Alexandru Mamina